

Wstęp do teorii mediów

Wykład III

Krzysztof Gajewski
Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 16 marca 2021

Nachylenie komunikacyjne

Przeźniiki gorące i chłodne

Galaktyka Gunterberga i globalna wioska

Nachylenie komunikacyjne

Harold Innis (1894 – 1952) : Media a czas i przestrzeń

*Środki komunikacji mają istotny wpływ na szerzenie wiedzy w przestrzeni i czasie, a ocena tego wpływu w konkretnym kontekście kulturowym wymaga określenia właściwości danego medium. Właściwości te mogą predysponować medium do szerzenia wiedzy **raczej w czasie niż w przestrzeni**, zwłaszcza jeśli jest ono **środkiem ciężkim, trwałym i nieprzystosowanym do transportu**, albo też odwrotnie, **raczej w przestrzeni niż w czasie**, jeśli jest **lekkie i łatwe w transporcie***

Nachylenie komunikacyjne cywilizacji i okresu

*Względny nacisk na czas lub przestrzeń implikuje ukierunkowanie wpływu danego medium na kulturę, w której jest osadzone. Podejmując badania tego wpływu, zmuszeni jesteśmy uchwycić nachylenie komunikacyjnej okresu, w którym sami żyjemy i pracujemy. (...) **Nachylenie cywilizacji nowoczesnej, związane z gazetą i radiem, wykształca pewną perspektywę, która ujawnia się w zestawieniu z cywilizacjami zdominowanymi przez inne media***

Nachylenie komunikacyjne a nowe medium

*"Używanie przez dłuższy czas jakiegoś środka komunikacji określa w pewnej mierze kształt przekazywanej wiedzy, a gdy jego oddziaływanie staje się dominujące, prowadzi w końcu do stworzenia cywilizacji, która z upływem czasu z coraz większym trudem zachowuje żywotność i elastyczność, aż pojawi się **nowe medium**, o nowych możliwościach, które da początek nowej cywilizacji"*

- druk doprowadził do rozwoju literatur narodowych i powstania nacjonalizmu

Przekaźniki gorące i chłodne

Marshall McLuhan (1911-1980) w *Zrozumieć media* pisze o:

- gorącym uchu i zimnym oku: „Ucho jest nadwrażliwe. Oko jest zimne i obojętne”
- zimnej telewizji: „Widz musi uzupełnić to, o czym jedynie napomknięto w mozaikowym kobiercu punkcików”

Marshall McLuhan: przekaźniki chłodne i gorące (*hot i cool media*)

Medium gorące

- nie wymaga zaangażowania ze strony użytkownika
- przedłuża pojedynczy zmysł z „wysoką rozdzielczością”, z silnym nasyceniem informacjami.
- ma charakter mechaniczny, jednolity, powtarzający się

Medium chłodne

- zmusza odbiorcę do zaangażowania i kooperacji

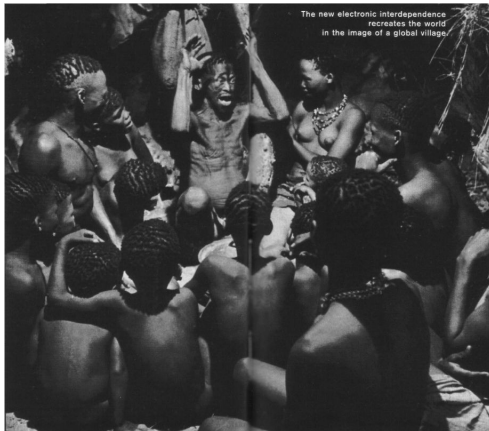
Przełożniki gorące i chłodne

Media, techniki, kultury	
Gorące (hot)	chłodne (cool)
radio	telefon
film (kino)	telewizja
fotografia	film rysunkowy (komiks)
alfabet fonetyczny	hieroglify, ideogramy
druk (gazeta)	pismo
topór stalowy	topór kamienny
USA	„kraje zacofane"
„mieszczuch"	„wieśniak"
epoka mechanizacji	epoka telewizji
walc	twist
jazz klasyczny	cool jazz
pisanie metodami, zestawami	pisanie aforyzmami
transmisja koncertu	transmisja próby koncertu
hipnoza	halucynacja
brak poczucia humoru	figiel, dowcip, psikus

Galaktyka Gunterberga i globalna wioska

- Galaktyka Gunterberga — formy doświadczeń, postaw umysłowych i ekspresji ulegają modyfikacji w procesie przekazu ze względu na medium, najpierw zostały zmodyfikowane przez alfabet fonetyczny, a następnie przez druk (inspiracja: A. Lord, Pieśniarz i jego opowieść)
- Światło i energia elektryczna eliminują z ludzkich działań czas i przestrzeń

Marshall McLuhan i globalna wioska

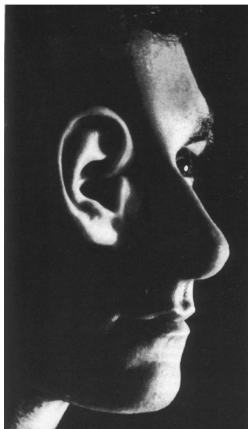
- wtórna oralność: „Nowa elektroniczna współzależność ponownie tworzy świat w postaci **globalnej wioski**”

Marshall McLuhan i globalna wioska

"You see, Dad, Professor McLuhan says the environment that man creates becomes his medium for defining his role in it. The invention of type created linear, or sequential, thought, separating thought from action. Now, with TV and folk singing, thought and action are closer and social involvement is greater. We again live in a village. Get it?"

Drawing by Alan Dunn. © 1966 The New Yorker Magazine, Inc.

„Interioryzacja techniki alfabetu fonetycznego przenosi człowieka z magicznego świata ucha do neutralnego świata wizji”

1. Harold Innis, Nachylenie komunikacyjne, przeł. A. Melon-Regulska, w: G. Godlewski (red.), *Comunicare. Almanach Antropologiczny. Temat: Oralność/piśmienność*, Warszawa 2007.
2. Marshall McLuhan, Zrozumieć media. Przedłużenia człowieka, przeł. Natalia Szczucka, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 2004.
3. Marshall McLuhan, Quentin Fiore, *The Medium Is the Massage: An Inventory of Effects*, Penguin Books, Londyn 1967.